

Språkaktiviteter som styrker flerspråklige barns språkutvikling

Tekst av Irmelin Kjelaas, bearbeidet av Heidi Sandø

Oppgave:

- Les teksten – enten individuelt eller les høyt i små grupper.
- Hvilke språkaktiviteter som støtter flerspråklige barns språkutvikling benytter dere i egen praksis? Lag en oversikt.
- Hvilke språkaktiviteter fra teksten kunne dere tenke dere å prøve ut videre?

Arbeid med litteratur

Litteratur – om det er i form av bildebøker eller kapittelbøker med lengre historier, eventyr, fortellinger, myter, sanger, rim, regler eller sammensatte, digitale tekster – er viktig for språkutviklinga for alle barn, i tillegg til at det gir opplevelser, er spennende og gøy, trener innlevelse og gir mulighet for å bearbeide følelser. Det er altså noe som bør ha en svært sentral plass i barnehagen og skolen – *alltid uansett*. Ved å jobbe mye med litteratur på flere språk gir vi de flerspråklige barna større mulighet til å få dette rike utbyttet av litteratur som vi ønsker, og vi anerkjenner og styrker den flerspråklige kompetansen deres.

Barna må tilbys et mangfold av bøker på ulike språk i barnehagen og i skolen. Bøkene må plasseres i barnehøyde og på en slik måte at de motiverer barna til å lese i dem. Bruk gjerne foreldre, eldre søsken eller andre som støtte om barnehagen eller skolen ikke har ansatte som kan de ulike språkene som er representert. Barna må få møte ulike tekster på sitt morsmål.

Hvis en ikke har flerspråklige barnehagelærere eller medarbeidere som kan lese eller fortelle på barnas førstespråk, kan barna sjøl lytte til lydbøker eller eventyr, fortellinger, rim og regler på førstespråket sitt – og her kan en låne på biblioteket, kjøpe via ulike forhandlere eller bruke noe av det som fins digitalt. En del bildebøker, eventyr og sanger fins i tospråklige versjoner, for eksempel på norsk og somali, og med både lyd og skrift, sånn at en kan jobbe parallelt på begge språk og ha mulighet til å oversette og sammenligne. Ansatte skal tilrettelegg på en slik måte at barna får møte ulike språk, språkformer og dialekter gjennom rim, regler, sanger, litteratur og tekster (Rammeplan for barnehagen, 2017, s. 48).

Les mer om bruk av litteratur i språkarbeidet her:

Lenke til det flerspråklige biblioteket: <https://dfb.nb.no/>

Lenke til NAFO sin side om flerspråklig arbeid i barnehagen:

<http://nafo.hioa.no/barnehage/arbeidsmaater/flerspraklig-arbeid/>

Lenke til NAFO sin side om eventyrposer på flere språk:

<http://nafo.hioa.no/barnehage/arbeidsmaater/flerspraklig-arbeid/eventyrposer/>

Lenke til veileder om flerspråklig arbeid i barnehagen:

<http://nafo.hioa.no/ny-veileder-om-flerspraklig-arbeid-i-barnehagen/>

Digitale ressurser

Spill og ulike apper er en også arena hvor barna kan møte og bruke førstespråket sitt. YouTube eller lignende arenaer med videoer på førstespråket kan anvendes i språkarbeidet i både barnehage og skole. Musikkvideoer, animasjonsfilmer, dyrefilmer eller for den saks skyld pedagogiske filmer om det arabiske alfabetet – kan alt være verdifullt for språklæringa til barna. Ressursene som tas i bruk må være kvalitetssikra – både innholdsmessig og språklig.

Personalet i barnehagen skal legge til rette for at barn utforsker, leker, lærer og skaper noe selv når de bruker ulike digitale verktøy til å uttrykke seg (Rammeplan for barnehagen, 2017, s. 45).

Les mer om bruk av digitale verktøy i barnehagen i språkarbeidet her:

Lenke til IKT-PLAN sin side om digitale fortellinger:

<http://www.iktplan.no/index.php?pageID=20&lang=nb#windowOpen>

Lenke til IKT-PLAN sin side om fargejakt:

http://www.iktplan.no/files/2015/08/fargejakt_med_app.pdf

Språklek med interaktiv tavle: <http://www.iktplan.no/files/2015/09/interaktivtavle.pdf>

Flere digitale forslag se: [iktsenteret.no/IKT-Brille](http://www.iktsenteret.no/IKT-Brille):

<http://www.iktsenteret.no/ressurssamling/ikt-brille>

Bruk av fortellinger

Fortellerkompetanse er et sentralt element ved barns språk. Barnas fortellerkompetanse viser deres evne til å fortelle sammenhengende, med ei tydelig innramming og god oppbygging. I tillegg er ordforråd og setningsoppbygging viktig. Dette kan barnehagen og skolen jobbe med. Ved å ta i bruk bildekort som støtte til de flerspråklige barna når de skal formidle sine fortellinger legges det godt til rette for å trene disse ferdighetene. Et tips kan være å ta lydopptak av barnas fortellinger og spille det av for foreldrene for å få deres vurdering og tilbakemelding slik at personalet kan jobbe videre med fortellingene sammen med barna i barnehagen eller i skolen. Dette styrker både språkarbeidet og foreldresamarbeidet på en måte som kommer barna raskt til gode.

Det å gå i en barnehage eller i en klasse med barn som bruker flere språk, og hvor det anerkjennes, synliggjøres og styrkes, er et gode for alle barn. Både fordi det utvider språkkompetanse deres, fordi de aller fleste syns det er gøy med språk og fordi det bidrar til å utvide den metaspråklige kompetansen deres, altså evnen til å se språket utafra. Det å ha et rikt ordforråd og god begrepsforståelse ved skolestart er med på å gi barna bedre forutsetninger for å klare seg godt på skolen, både sosialt og faglig.

Det er derfor viktig at barnehagens og skolens samlede kompetanse om flerspråklighet og språkvansker er best mulig (Meld. St. 19, 2015-2016, s. 53).

Les mer om betydningen av fortelling i språkarbeidet her:

Lenke til NAFO sin side om bruk av fortellinger i arbeidet med flerspråklige barn i barnehage og skole: <http://nafo.hioa.no/wp-content/uploads/2015/03/Bruk-av-flerspr%C3%A5klige-fortellinger-i-barnehage-og-skole.-Akkouh-Bleka-og-%C3%98stli.pdf>

Samarbeid med hjemmet

Foreldrene er de nærmeste ekspertene dere har – både på språket og barna – og den ressursen kan og bør utnyttes. Ønsker dere å legge til rette for at de flerspråklige barn skal få møte sine morsmål i flere situasjoner og på flere arenaer, spør foreldrene om de kan og vil bidra. Kanskje har de tips til bøker og eventyr, kanskje kjenner de til

gode ressurser på sitt førstespråk, og kanskje har de noe hjemme som de mer enn gjerne låner ut? Har dere funnet en app som ser bra ut – på barnets morsmål – snakk med foreldrene og hør hva de syns – er denne ok? Er det språklige ok? Passer det til en femåring?

Involver foreldrene og be om hjelp til å oversette ord og uttrykk som dere trenger i kommunikasjon med barna, og/eller som de ville jobbe med på både førstespråket og norsk. Dette kan være tallorda fra en til ti, eller sentrale ord og fraser som «Hei», «Velkommen», «Takk», «Hvordan står det til?» og «Takk, bare bra». Det kan være ord og uttrykk fra eventyr og bøker, eller det kan være ord og uttrykk knytta til bestemte temaer eller prosjekter barnehagen eller skolen jobba med. Orda kan i tillegg presenteres skriftlig – på plakater i barnehagemiljøet eller i klasserommet på skolen. Ansatte i begge institusjonene bør også lære seg dem og ta dem i bruk muntlig i det daglige samspillet og i dialogen med barna. På den måten ser barna også hvordan språket brukes og morsmålet gis en større verdi. Det er skolen og barnehagen som skal ta initiativ og legge til rette for et godt samarbeid med foreldrene slik at de også kan gis mulighet til innflytelse i egne barns lek- og læringsarena (Kunnskapsløftet, 2006, s. 28).

Les mer om foreldresamarbeid ved å klikke på lenkene under:

Lenke til sin side om foreldre som ressurs i språkarbeidet på NAFO:

<http://nafo.hioa.no/wp-content/uploads/2013/04/RessursheftetForeldre-som-ressurs-i-språkarbeidet.pdf>

Lenke til FUB sitt ressurshefte om foreldresamarbeid:

<http://www.fubhg.no/ressurshefte-om-samarbeid-hjem-barnehage.179663.no.html>

Lenke til filmer om foreldresamarbeid på NAFO sin side:

<http://nafo.hioa.no/fag/filmer/foreldresamarbeid-i-barnehagen/>

Lenke til Utdanningsdirektoratet sin side om skole-hjem samarbeid:

<https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/samarbeid/hjem-skole-samarbeid/>

Lenke til ulike ressurser om foreldresamarbeid på mange språk fra FUG:

<http://www.fug.no/materiell-paa-andre-spraak.155836.no.html>

Lenke til forelesning om hvordan skolen kan legge til rette for et godt samarbeid med foreldre til nyankomne minoritetsspråklige elever på NAFO sin side:

<http://nafo.hioa.no/grunnskole/skole-hjem/>

Kilder:

Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. (2017). Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver av 24. april 2017 nr. 487.

Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-04-24-487>

Meld. St. 19. (2015-2016). *Tid for lek og læring*. Hentet fra

<https://www.regjeringen.no/contentassets/cae152ecc6f9450a819ae2a9896d7cf5/no/pdfs/stm201520160019000dddpdfs.pdf>

Kunnskapsløftet. Mål og innhold i skolen. (2006). Hentet fra

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/generell-del-av-lareplanen/>